

Ölçek

By İshak KOZİKOĞLU

WORD COUNT

3294

TIME SUBMITTED

19-MAY-2018 05:03PM

PAPER ID

37466361

9

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 15 Issue 1 Year: 2018

Development of teachers' professional commitment scale: A study on validity and reliability¹

Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması

11

Abstract

The aim of this study is to develop a scale to determine professional commitment of the teachers. The study was conducted with 329 novice teachers. Research data was obtained from five point Likert type scale with 26 items. As a result of Exploratory Factor Analysis (EFA), it was found that the scale has three factors with 20 items and explains 58.278% of the total variance. Cronbach Alpha values aimed at determining reliability of the scale was found as 0.92 for the first factor, 0.86 for second factor, 0.70 for third factor and 0.90 for total scale. It was concluded that the scale is a valid and reliable tool for determining professional commitment of the teachers.

Keywords: Teachers; professional commitment; scale development; validity; reliability.

² (Extended English summary is at the end of this document)

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Araştırma, 329 aday öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, 26 maddelik beşli Likert tipi ölçekten elde edilmiştir. Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda, ölçeğin 20 maddelik üç faktörlü (boyut) bir yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın %58.278'ini açıkladığı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha değerleri; birinci faktör için 0.92, ikinci faktör için 0.86, üçüncü faktör için 0.70, toplam ölçek için ise 0.90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarını belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öğretmenler; öğretmenlik mesleğine adanmışlık; ölçek geliştirme; geçerlik; güvenirlik.

Giriş

Günümüzde eğitim istendik yönde davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. İstendik yönde davranış değişikliğini meydana getirmek, önemli ölçüde öğretme-öğrenme etkinliklerinin niteliğine bağlıdır. Öğretim hizmetinin niteliğinin artırılmasında öğretmen önemli bir rol üstlenmektedir ve öğretimin niteliğini büyük ölçüde öğretmen davranışları belirlemektedir (Senemoğlu, 1984). Yüzyıllardır öğretmenin kim olduğuna, hangi özelliklere sahip olması gerektiğine, öğretmenin nasıl yetiştirilmesi gerektiğine ilişkin sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır ve bunu ortaya koymak amacıyla yurtiçi ve yurtdışı alanyazında binlerce çalışmaya ulaşmak mümkündür (Senemoğlu, 2001).

Yüksek nitelikli öğretmenler ve öğretmen eğitimi programlarına sahip olmak için dünya genelinde birçok ülke, hizmet öncesinde öğretmenlere kazandırılması beklenen kendi öğretmen standartlarını oluşturmaktadır (Köksal ve Convery, 2013). Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ve yeterlikler sürekli tartışılmaktadır. Öğretmenlere kazandırılması hedeflenen bu özellik ve yeterliklere göre de öğretmen eğitimi programları sürekli gözden geçirilmektedir (Şişman, 2011, s.230). Dolayısıyla eğitim sisteminde öğretmenler önemli bir yere sahiptir ve eğitim sisteminin temel yapı taşlarından biridir. Etkili bir öğretim için mesleğe adanmış öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Mesleğe Adanmışlık

Mesleki adanmışlık, bir meslek grubundaki kişilerin mesleklerine bağlanma hissidir (Shukla, 2014). Herhangi bir mesleğin gücü, o mesleği yapan kişilerin adanmışlığına bağlıdır. Öğretmenlik için de aynı durum söz konusudur (Fox, 1964). Öğretmenlikte mesleki adanmışlık, öğrencilerin başarısını artırmak için mesleğe değer verme ve meslekte devam etme isteğidir (Butucha, 2013). Öğretmenlik mesleğinde bu adanmışlık iki durumu içinde barındırmaktadır: bu meslekte olmaktan gurur duymak ve mesleki gelişime duyulan yoğun istek. Mesleğe adanmış öğretmenler, öğrencilerin gelişimiyle çok ilgilenirler. Onlar sadece öğrencilerin gelişimiyle değil, aynı zamanda kendi mesleki gelişimine de önem verirler (Shukla, 2014). Öğretmenliğe adanmışlık, öğretmenin öğretmenlik mesleğine psikolojik bağlılığının bir göstergesidir (Coladarci, 1992). Öğretmen eğitiminin niteliğini artırmak için, sadece öğretmenlik mesleği için ne tür öğrencilerin seçildiğine değil, aynı zamanda geleceğin öğretmenlerini hazırlamak üzere nitelikli ve adanmış eğitimcilerle sahip olmaya dikkat edilmelidir (Sood ve Anand, 2011). Fox (1964) mesleğine adanmış bir öğretmenin özelliklerini; nitelikli bir öğretmen olmayı isteme, sadece geçmişten süregelen bilgileri sunma değil güncel gelişmeleri yansıtırma, her öğrencinin değerli olduğunu kabul etme, mesleki sorumluluklarını yerine getirme şeklinde sıralamaktadır. Mesleğe adanmış öğretmenler öğrencilerle ekstra vakit geçirme, ailelerle işbirliği yapma eğiliminde olurlar (Butucha, 2013). Öğretmenler gelecek nesli şekillendirme sorumluluğunu üstlenmektedir. Dolayısıyla etkili öğrenmeyi gerçekleştirmek için çağdaş yöntemleri kullanan mesleğe adanmış öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Shukla, 2014).

Bireylerin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile mesleğe ilişkin gösterdikleri emek ve gayret yakından ilişkilidir (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012). Öğretmenlerin sahip oldukları adanmışlık düzeyleri, onların öğretime harcadıkları zaman ve enerjiyle ölçülebilir. Mesleğine adanmış olmayan veya çok az adanmış olan öğretmenler mesleklerine karşı ilgisizdirler ve kendilerini geliştirmek için çaba göstermezler. Orta düzeyde adanmış olanlar mesleğinin seçici yönleri üzerinde çalışırlar. Yüksek düzeyde adanmış olanlar ise mesleklerinin niteliği ve öğrencilerin başarısı için zaman ve enerji harcarlar (Glickman vd., 2005; Akt: Barbara ve Grady, 2007).

Mesleğe adanmış olan bir kişi için, iş yaşamın önemli bir parçasıdır. Bir başka deyişle, işin kendisi ve iş arkadaşları birey için çok anlamlıdır. Karar alma süreçlerine aktif katılım mesleğe adanmışlığı artırır ve bu da bireyin meslekte tatmin olmasını sağlar (Bogler ve Somech, 2004). Öğretmenlerin mesleki tatmini, onların meslekte kalmaları ve mesleğe adanmışlıkları üzerinde

önemli bir faktördür (Shann, 2010). Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerinin belirlenmesi önemlidir, çünkü mesleğe adanmışlık öğretmenlerin mesleki yaşantılarının ne kadar anlamlı olduğunun göstergesidir (Solomon, 2008) ve öğretmenlerin meslekte gösterdiği performans üzerinde mesleğe adanmışlığın önemli bir etkisi vardır (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012).

Türkiye’de alanyazında öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin iki ölçeğe ulaşılmıştır. Bunlardan biri, Celep (2000) tarafından geliştirilen dört boyutlu 28 maddelik öğretmenlerin örgütsel adanmışlık ölçeği, diğeri ise Turhan, Demirli ve Nazik (2012) tarafından geliştirilen beş boyutlu 21 maddelik öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğidir. Dolayısıyla, Türkiye’de öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemeye yönelik az sayıda ölçme aracı olduğu görülmektedir. Bu araştırmada, yurtdışı alanyazında öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin geliştirilen ölçeklerde ele alınan ölçütler temel alınarak öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bu anlamda, geliştirilen ölçeğin alana önemli bir katkı sunması beklenmektedir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma verileri, Van ili merkez ilçelerine bağlı ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan 329 aday öğretmenden elde edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde, öğretmenlerin mesleğin ilk yılını henüz tamamlamış olmaları ve ulaşılabilirlik ilkesi temel alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen öğretmenlerin 198’i (%60) kadın, 131’i (%40) ise erkektir. Öğretmenlerin 97’si (%29) ilkokul, 142’si (%43) ortaokul, 90’ı (%28) ise lisede görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 79’u (%24) sınıf öğretmeni, 250’si (%76) ise branş öğretmenidir.

Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemek üzere, ilk aşamada ilgili alanyazın taranarak ve öğretmenlere, öğretmen adaylarına, yöneticilere mesleğine adanmış bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin neler olduğu sorularak alınan cevaplar doğrultusunda belirli ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler belirlenirken konuya ilişkin alanyazın ve alanyazındaki benzer ölçme araçları temel alınmıştır. Alanyazına dayalı olarak aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarına ilişkin ölçütler aşağıdaki gibi belirlenmiş ve bu ölçütlere ilişkin özellikleri ölçebilecek davranış ifadeleri yazılmıştır.

Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlıklarını Belirlemede Temel Alınan Ölçütler

Mesleğe psikolojik bağlılık	Öğrencilere adanma
Mesleğe değer verme	Üstün çaba gösterme (özvenili çalışma)
Mesleği devam ettirme isteği	

Deneme formu oluşturulurken öğretmenlere, öğretmen adaylarına, yöneticilere mesleğine adanmış bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin neler olduğuna ilişkin açık uçlu sorular sorularak kompozisyon yazmaları istenmiştir. Açık uçlu sorulardan elde edilen metinler kapalı hale getirilerek ölçek maddeleri yazılmıştır. Daha sonra alanyazın ve konuya ilişkin benzer anket veya ölçeklerden faydalanılarak mümkün olduğunca çok fazla davranış ifadesi yazılmıştır. Daha sonra bu davranış ifadeleri anlaşılabilirlik, sadelik, içerik bakımından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış, bazı maddeler çıkarılmış ve bunun sonucunda 55 davranış ifadesi belirlenmiştir.

Oluşturulan deneme formunun kapsam geçerliğini, maddelerin anlaşılabilirliğini ve uygunluğunu belirlemek amacıyla deneme formu ölçme ve değerlendirme, program geliştirme ve eğitim yönetimi alanlarından uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanların maddeleri ölçekte yer

alması için “çok gerekli”, “gerekli”, “kararsız”, “gereksiz” seçeneklerinden birini işaretlemeleri, deneme formunda aynı veya benzer özelliği ölçen maddeler bulunduğundan aynı özelliği yokladığını düşündükleri birden fazla maddeden hangisini tercih edeceklerini belirtmeleri, ayrıca maddeleri kapsam geçerliği, anlaşılabilirlik ve belirlenen özellikleri yansıtma durumları bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Görüşüne başvurulmuş 6 uzmandan dönüt alınmıştır. Uzmanlardan gelen düzeltme ve öneriler doğrultusunda bazı maddeler deneme formundan çıkarılmış, bazı maddelerde gerekli düzeltmeler yapılarak 40 maddelik deneme formu oluşturulmuştur.

Oluşturulan deneme formu maddelerin kapsam geçerliği, anlaşılabilirlik ve belirlenen özellikleri yansıtma durumları bakımından tekrar uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşüne başvurulmuş 11 uzmandan dönüt alınmış ve belirli öneriler getirilmiştir. Davis'in (1992) kapsam geçerliğini belirlemek üzere geliştirmiş olduğu teknikte; uzman görüşleri 1) “Uygun”, 2) “Madde hafifçe gözden geçirilmeli”, 3) “Madde ciddi olarak 7'zden geçirilmeli”, 4) “Madde uygun değil” şeklinde dördü olarak derecelendirilmekte, “1” ve “2” seçeneğini işaretleyen uzmanların sayısı toplam uzman sayısına bölünerek “kapsam geçerlik indeksi” hesaplanmaktadır. Bu değer “0.80” ölçüt olarak kabul edilmektedir (Akt: Yurdugül, 2005). Ölçek maddelerine ilişkin uzman görüşleri dördü olarak derecelendirilmiş ve ölçeğin tümüne ilişkin kapsam geçerlik indeksi “0.80” olarak hesaplanmıştır. Bu değer, uzmanlar arasındaki uyumun iyi olduğunu göstermektedir. Uzmanlardan gelen düzeltme ve öneriler doğrultusunda bazı maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmış ve bazı maddeler çıkarılmıştır. Uzman görüşü sonucunda oluşturulan 26 maddelik deneme formunun amaca ne derece hizmet ettiğini ve hedef kitle tarafından anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla ölçek, mesleğe yeni başlayan 5 öğretmenin sesli olarak cevaplaması sağlanmış ve onların görüşleri doğrultusunda maddelerde bazı düzeltmeler yapılmıştır. Öğretmenlerden bu madde ifadelerini okuyarak belirtilen durumlara/davranışlara ne düzeyde katıldıklarını “Kesinlikle katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden kendilerine en uygun olanı işaretleyerek belirtmeleri istenmiştir. Uygulama 329 öğretmen gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Uygulama sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılmış ve uç değerler çıkartılarak analize hazır hale getirilmiştir. Bu işlem sonucunda 325 öğretmenden elde edilen veriler analize dâhil edilmiştir. Faktör analizinde örneklem büyüklüğü önemlidir ve alanyazında örneklem büyüklüğüne ilişkin farklı fikirler ortaya atılmaktadır. Fakat birçok kaynakta Comrey ve Lee (1992) tarafından önerilen örneklem büyüklüğü temel alınmaktadır. Buna göre örneklem büyüklüğü: “100-zayıf, 200-kabul edilebilir, 300-iyi, 500-çok iyi, 1000 ve üzeri-mükemmel” olarak ifade edilmiştir (Akt: Williams, Brown ve Onsman, 2010). Bu nedenle faktör analizi için örneklem sayısının yeterli olduğu düşünülmektedir.

Ölçeğin madde analizi, korelasyona dayalı madde analizi ile belirlenmiş ve madde-ölçek korelasyonları Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Madde-ölçek korelasyonu 0.30 ve üzeri olan maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2012; Ebel ve Frisbie, 1986).

Ölçeğin yapı geçerliği Açıklayıcı Faktör Analiziyle (AFA) test edilmiştir. Deneme uygulamasından elde edilen verilerle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmadan önce temel sayıtları karşılayıp karşılamadığı test edilmiş ve veriler analize hazır hale getirilmiştir. Deneme formundan elde edilen puanların dağılımıyla ilgili istatistikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. ÖMAÖ deneme uygulaması puan istatistikleri

<i>Değerler</i>	<i>Puanlar</i>
N (Sayı)	325
Ortalama	111.2 / 130
Ortalamanın Standart Hatası	.64

Ortanca	112
Mod	112
Standart Sapma	11.60
Varyans	134.62
Çarpıklık	-.38
Basıklık	-.39
Ranj	49
Alınan En Düşük Puan	81 /26
Alınan En Yüksek Puan	130 / 130
Cronbach Alpha	0.92

Tablo 1'deki değerlere ait puanlar incelendiğinde; varyansın yüksek olması, ortalama-ortanca ve mod puanlarının birbirine yakın olması verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Çarpıklık (-.38; ± 1) ve basıklık (-.39; ± 1) değerlerinin ± 1.0 arasında kalması dağılımın normalden aşırı sapma göstermediğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir (Bai ve Ng, 2005; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Ayrıca histogram grafikleri incelendiğinde, verilerin normal dağılıma yakın bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı "0.92" olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin iç tutarlık anlamında güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Örneklem büyüklüğünün açımlayıcı faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmış ve Barlett küresellik testi yapılmıştır.

Elde edilen verilerin faktör analizi için uygunluğu test edildikten sonra, Temel Bileşenler Analizi yöntemi ve dik döndürme yöntemlerinden en sık kullanılan tekniklerden biri olan Varimax (Maksimum değişkenlik) döndürme tekniği kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Bulgular

Yapı Geçerliliği

Öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinden elde edilen verilerin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Örneklem büyüklüğünün açımlayıcı faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmış ve KMO değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır. Leech, Barrett ve Morgan (2005) bu değer için 0.80-0.90 arasında olması durumunda örneklem büyüklüğünün iyi, 0.90 üzerinde olması durumunda ise örneklem büyüklüğünün mükemmel olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla örneklem büyüklüğünün faktör analizi için çok iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca Barlett küresellik testi sonucunda ki karışık değerinin ($\chi^2_{(325)}=4241,49$; $p<0.01$) anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu bulgular veri matrisinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

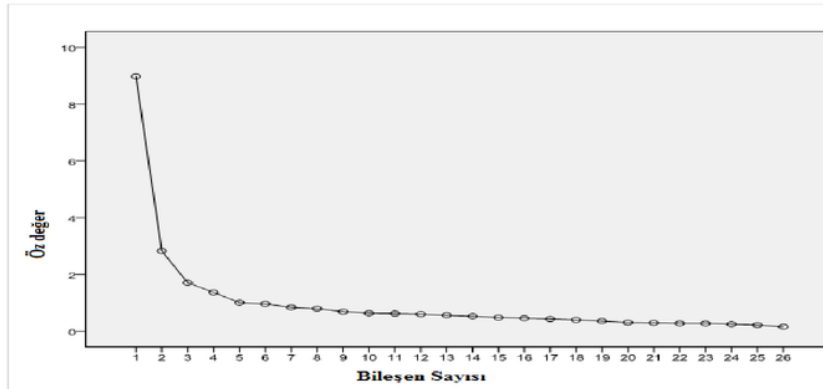
Açımlayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde, öz değeri 1'den büyük olan 5 faktörün olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat sadece öz değerleri inceleyerek faktör sayısını belirlemek doğru değildir, çünkü öz değeri birden büyük olanların sayısının örneklem büyüklüğünden etkilendiği söylenmektedir (Cliff, 1998). Dolayısıyla ölçeğin faktör sayısına paralel analiz yöntemi, yamaç-birikinti grafiği (scree plot) ve açıkladıkları varyansa bakılarak karar verilmiştir. Faktör belirlemede öznel olması yönüyle eleştirilen yamaç-birikinti grafiğine oranla paralel analiz yöntemi, istatistiksel

olarak daha güçlü sonuçlar üretmektedir (Yavuz ve Doğan, 2015). Paralel analiz yöntemi sonucu elde edilen veriler Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. ÖMAÖ AFA ve paralel analiz özdeğerlerinin karşılaştırılması

<i>Faktör</i>	<i>AFA Özdeğerleri</i>	<i>Paralel Analiz Özdeğerleri</i>	<i>Karar</i>
1	8.980	1.637	Kabul
2	2.827	1.531	Kabul
3	1.708	1.460	Kabul
4	1.366	1.395	Ret
5	1.005	1.343	Ret
6	.961	1.295	Ret

Paralel analizde gerçek veriden elde edilen özdeğer, tesadüfi veriden hesaplanan özdeğerden büyük olana kadar ki basamak sayısı boyut sayısını vermektedir (Yavuz ve Doğan, 2015). Tablo 2'de görüldüğü gibi; birinci, ikinci ve üçüncü faktörlerin gerçek veriden elde edilen özdeğerleri paralel analiz özdeğerlerinden yüksektir. Dolayısıyla bu değerlere göre ilk üç faktör kabul edilmiş, sonraki faktörler ise reddedilmiştir. Ölçeğe yönelik yamaç-birikinti grafiği de paralel sonuçlar vermektedir. Ölçeğin yamaç-birikinti grafiği Şekil 1'de verilmiştir.

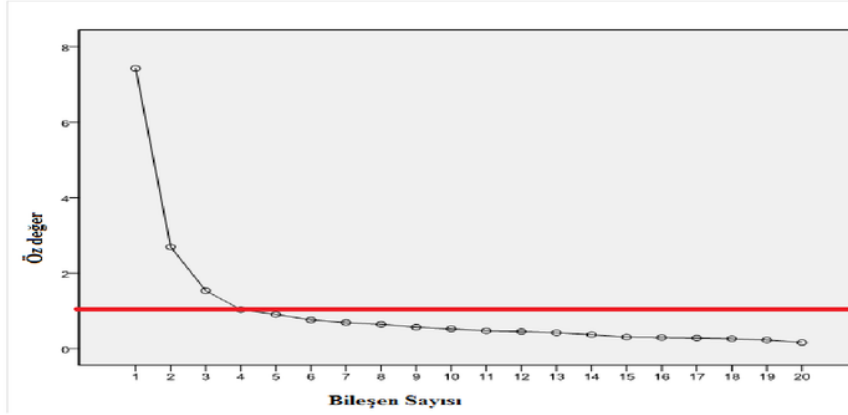

Şekil 1. ÖMAÖ deneme uygulamasının özdeğer yamaç-birikinti grafiği

Şekil 1 incelendiğinde, varyansın önemli bir kısmını birinci faktörün açıkladığı ve üçüncü faktörden sonraki faktörlerin öz değerlerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, ikinci faktörden sonraki faktörlerin varyansa yaptıkları katkı hem çok az hem de yaklaşık olarak aynıdır. Dolayısıyla ölçek üç faktör olarak belirlenmiştir. Daha sonra, faktör sayısı üç olacak şekilde tekrar faktör analizi yapılmış ve üç faktörün açıkladığı toplam varyans % 51,982 olarak belirlenmiştir.

Ölçekte yer alması gereken maddeler belirlenirken maddelerin faktör yük değerleri ve madde-ölçek korelasyonları dikkate alınmıştır. Faktör yük değerinin, 0.55 ve üzeri olması madde seçimi için iyi bir ölçüt olduğu (Comrey, 1973; Akt: Garg, 1992) ve madde-ölçek korelasyonu 0.30 ve üzeri olan maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2012; Ebel ve Frisbie, 1986). Dolayısıyla faktör yük değeri .55'in ve madde-ölçek korelasyonu 0.30'un üzerinde olan maddeler seçilmiştir. Deneme uygulamasının faktör analizi sonuçları ve korelasyona dayalı madde analizi sonuçları EK'11 de sunulmuştur. Bu işlem sonucunda, faktör yük değeri 0.55'in altında olan 8, 9, 16, 25 ve 26 nolu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca 15 nolu madde hem 0.55'in altında faktör yükü verdiği için hem de birden fazla faktörde yük verdiği için binşik madde olarak ele alınmış ve ölçekten çıkarılmıştır. Böylece nihai ölçek; birinci faktör için 8, ikinci faktör için 8, üçüncü faktör için 4 madde olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır.

Nihai ölçeğin istatistiklerinin kestirilebilmesi için, deneme uygulaması sonucu seçilen 20 madde için Temel Bileşenler Analizi yöntemi ve Varimax döndürme tekniği kullanılarak tekrar faktör analizi ve korelasyona dayalı madde analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, KMO değeri 0.90 olarak hesaplanmış, Barlett küresellik testinde ise ki kare değeri anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{(190)}=3400,83$; $p<0.01$). Nihai ölçeğin yamaç-birikinti grafiği Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. ÖMAÖ nihai formunun özdeğer yamaç-birikinti grafiği

Şekil 2 incelendiğinde, varyansın önemli bir kısmını birinci faktörün açıkladığı ve üçüncü faktörden sonraki faktörlerin öz değerlerinin birbirine oldukça yakın olduğu, varyansa yaptıkları katkının hem çok az hem de yaklaşık olarak aynı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ölçeğin üç faktörlü olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca belirlenen üç faktörün açıkladığı toplam varyans % 58,278 olarak belirlenmiştir. Bu değer oldukça iyi olduğunu söylemek mümkündür. Nihai ölçeğin faktör deseni ve madde istatistikleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. ÖMAÖ'nin faktör deseni (varimax) ve madde istatistikleri

Nihai form madde numaraları	Faktör Yükleri			Madde-Ölçek Korelasyonları	Ortak Faktör Varyansı	% 27'lik Üst ve Alt Grup Panları Farkının Anlamlılığı*
	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör			
04	.859			.715	.78	14.49
01	.845			.676	.73	12.80
05	.812			.769	.75	16.31
02	.767			.614	.63	11.45
06	.765			.754	.69	15.57
03	.755			.593	.60	11.26
08	.693			.733	.61	15.77
07	.634			.751	.63	15.57
18		.778		.571	.63	12.44
19		.757		.554	.59	12.41
16		.735		.544	.56	12.35
20		.733		.566	.57	12.21
15		.648		.537	.48	11.91
17		.647		.515	.48	10.33
14		.608		.581	.45	12.33

13	.580	.472	.39	10.51
09		.716	.585	10.50
10		.704	.569	9.39
11		.682	.387	6.66
12		.585	.492	8.09

**p<0.01

Tablo 3 incelendiğinde, ölçeğin üç boyutta toplandığı görülmektedir. Ayrıca nihai ölçeği oluşturan maddelerin faktör yükleri birinci faktör için 0,63-0,86, ikinci faktör için 0,58-0,78, üçüncü faktör için ise 0,58-0,72 arasında değiştiği; madde-ölçek korelasyonları birinci faktör için 0,59-0,77, ikinci faktör için 0,47-0,58, üçüncü faktör için ise 0,49-0,58 arasında değiştiği; ortak faktör varyansları birinci faktör için 0,60-0,78, ikinci faktör için 0,39-0,63, üçüncü faktör için ise 0,41-0,62 arasında değiştiği ve % 27'lik üst ve alt grup puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu gösteren t değerleri birinci faktör için 11,26-16,31 ($p<0,01$), ikinci faktör için 10,33-12,44, üçüncü faktör için ise 6,66-10,50 arasında değiştiği görülmektedir. Bu veriler ölçeğin tüm maddelerinin ilgili boyuttaki özelliği ölçtüğünü ve maddelerin ayırt edici olduklarını göstermektedir.

Ortaya çıkan boyutların (faktörlerin) madde içerikleri incelendiğinde, ölçeğin geliştirilmesi aşamasında alanyazından hareketle oluşturulan gruplama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Nihai ölçeğin faktör yapısı Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği nihai formunun faktör yapısı

Şekil 3'te görüldüğü gibi, birinci faktör *mesleğe bağlılık*, ikinci faktör *öğrencilere adanma*, üçüncü faktör ise *özverili çalışma* olarak isimlendirilmiştir.

Ölçüt Geçerliliği

Ölçeğin iç ölçüte dayalı geçerliğini test etmek amacıyla %27'lik üst grupta %27'lik alt grubun toplam ölçekten aldıkları puanlar arasındaki fark t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(174)}=37,002$, $p<0,01$).

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerleri; birinci faktör için 0,92, ikinci faktör için 0,86, üçüncü faktör için 0,70, toplam ölçek için ise 0,90 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği geliştirilirken öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin ölçütleri belirlemek için alanyazındaki

benzer çalışmalar ve ilgili alanyazın dikkate alınmıştır. Uygulama yapılmadan önce 26 maddelik taslak form oluşturulmuştur. Hazırlanan 26 maddelik taslak ölçme aracı, 329 aday öğretmene uygulanmıştır. Verilerin analize hazırlanması aşamasında, uç değerler analizi sonucunda 3 öğretmenden elde edilen veriler analiz dışı bırakılarak 326 öğretmenden elde edilen veriler analize dâhil edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda, toplam varyansın % 58.278'ini açıklayan ve 20 maddeden oluşan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Açıklanan varyansın oldukça iyi olduğu söylenebilir. Faktörler altında toplanan maddelerin özellikleri ve alanyazına dayalı olarak belirlenen ölçütler dikkate alınarak birinci faktör *mesleğe bağlılık*, ikinci faktör *öğrencilere adanma*, üçüncü faktör ise *özveri çalışması* olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.90, alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla 0.92, 0.86 ve 0.70 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan maddelerin ayırt edicilik düzeylerini belirlemek için yapılan madde analizi sonucunda, madde-ölçek korelasyonlarının 0.387 ile 0.769 arasında değiştiği ve %27'lik alt-üst gruplar arasındaki farklara ilişkin t değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu veriler, ölçekte yer alan maddelerin ayırt edici olduğunu göstermektedir.

Türkçe alanyazında öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemeye yönelik sınırlı sayıda ölçek bulunmaktadır. Bunlardan biri, Celep (2000) tarafından geliştirilen "Örgütsel Adanmışlık Ölçeği"dir. Ölçek, "okula adanma", "öğretim işlerine adanma", "öğretmenlik mesleğine adanma" ve "çalışma grubuna adanma" olmak üzere dört alt boyuttan ve toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Bir diğeri, Üstüner (2009) tarafından öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyini ölçmek için geliştirilen "Öğretmenler İçin Örgütsel Bağlılık Ölçeği"dir. Ölçek, tek boyuttan ve 17 maddeden oluşmaktadır. Bir diğeri ise Turhan, Demirli ve Nazik (2012) tarafından sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeylerini belirlemek için geliştirilen, 21 madde ve mesleği sevme, gayret gösterme, değer verme, toplumsal statü ve zorlanma olmak üzere beş alt boyuttan oluşan ölçektir. Bu ölçekler incelendiğinde, alanyazındaki ilk iki ölçeğin örgütsel adanmışlık ile ilgili olduğu, son ölçeğin ise sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile sınırlı olduğu görülmektedir. Bu ölçek, tüm öğretmenlere uygulanabilir olması ve öğretmenlik mesleğine adanmışlığa yönelik olması yönüyle alanyazındaki ölçeklerden farklıdır. Dolayısıyla, geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış bu ölçeğin alanyazına önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, yapı geçerliğini test etmek için AFA yapılmıştır. AFA ile ortaya çıkarılan yapının doğrulanıp doğrulanmadığı, ileriki çalışmalarda farklı örneklemelerden elde edilen veriler üzerinden Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılarak test edilebilir. Test-tekrar-test gibi farklı güvenilirlik hesaplama yöntemleri ile ölçeğin güvenilirliği desteklenebilir. Öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile onların mesleğe tutkuları ve mesleğe adanmışlık düzeyleri arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001). Dolayısıyla, ileriki çalışmalarda, geliştirilen ölçek kullanılarak öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki incelenebilir. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği kullanılarak öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere (cinsiyet, brans, yaş, mesleki kıdem vb.) göre farklılık gösterip göstermediği incelenebilir.

Ölçek

ORIGINALITY REPORT

8%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

- 1** readgur.com
Internet 97 words — 3%
- 2** www.j-humansciences.com
Internet 27 words — 1%
- 3** MELANLIOĞLU, Deniz. "Okuma Kaygısı Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin Belirlenmesi", Kaligrafi Yayıncılık, 2014.
Publications 26 words — 1%
- 4** Nalan BOSTAN, Özlem ÖRSAL, Engin KARADAĞ. "Developing Promotive and Protective Health Behaviors Scale: Methodological Study", Türkiye Klinikleri Journal of Nursing, 2016
Crossref 16 words — < 1%
- 5** TANHAN, Fuat. "Öğrenciyi Tanıma Yeterlikleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Erzincan Üniversitesi, 2012.
Publications 16 words — < 1%
- 6** AKPUNAR, Esra Nur. "ÖĞRETMENLERİN MOBBİNG ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ", Dicle Üniversitesi, 2016.
Publications 15 words — < 1%
- 7** www.researchgate.net
Internet 15 words — < 1%
- 8** ÇİMEN, Osman and YILMAZ, Mehmet. "Dönüşümsel Öğrenme Kuramına Dayalı Çevre Eğitiminin Biyoloji Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına 15 words — < 1%

9 docplayer.biz.tr 15 words — < 1%
Internet

10 ÜNVER, Naim and SEMİZ, Selahattin. "Okul
Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan
Drama Dersi Kapsamında Yapılan Uygulamaların Öğretmen
Adaylarının Sosyal Zekâ Alanlarına Etkisi", Kastamonu
Üniversitesi, 2016.
Publications

11 oaji.net 14 words — < 1%
Internet

12 İLHAN, Mustafa and ÇETİN, Bayram. "Sınıf
Değerlendirme Atmosferi Ölçeği'nin (SDAÖ)
Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Kaligrafi
Yayıncılık, 2014.
Publications